

KANSALLINEN AMMATTIKALASTUSOHJELMA 2015

Maa- ja metsätalousministeriö 2010

Arvoisa ammattikalastuksen edustaja!

Ammattikalastus on tärkeä elinkeino ja merkittävä osa suomalaista kulttuuria ja identiteettiä. Ammattikalastajat hyödyntävät uusiutuvaa kalan tuotantoa voidakseen tarjota korkealaatuisia, herkullisia ja terveellisiä elintarvikkeita kuluttajille. Haluankin lausua kiitokseni tästä arvokkaasta työstä.

Ammattikalastus on suurten haasteiden ja rakenteellisten muutosten edessä, jotka edellyttävät aktiivista otetta sekä ammattikalastajien itsensä, alan järjestöjen että asianosaisten viranomaisten toimesta. Haasteisiin vastattaessa on tärkeää muistaa, että ammattikalastuksen perusta on elinvoimaisissa ja kestävästi hyödynnettävissä kalakannoissa. Hyvän vesiympäristön ylläpitäminen kuten myös tasapaino kalaa syövien eläinpopulaatioiden kanssa on myös välttämätöntä.

Haluan näillä sanoilla vakuuttaa, että maa- ja metsätalousministeriö tekee parhaansa ammattikalastuksen toimintaedellytysten parantamiseksi. Kansallinen ammattikalastusohjelma 2015 on vahva tahdonilmaus tämän suuntaisesti.

Helsingissä 12 helmikuuta 2010,

Sirkka-Liisa Anttila

Maa- ja metsätalousministeri

Tiivistelmä.....	4
1 Johdanto.....	5
2 Ammattikalastuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus	5
3 Ammattikalastuksen kehitys ja nykytila	5
3.1 Kehitys Suomessa	5
3.2 Kehitys lähialueella	11
3.3 Ammattikalastus, kalakannat ja ympäristö	12
3.4 Suomalaisen ruokakalan markkinatilanne.....	13
4 Tavoitetila vuonna 2015	14
Vaikuttavuustavoitteet	14
5 Ydinkysymykset ja toimenpiteet.....	15
6 Ohjelman toteuttaminen ja seuranta.....	19

Tiivistelmä

Kansallisen ammattikalastusohjelman tavoitteena on varmistaa alan kehittyminen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävässä elinkeinona. Ammattikalastusohjelma täydentää Suomen elinkeinokalatalouden strategiasuunnitelmaa ja sitä toteuttavaa toimintaohjelmaa 2007 – 2013.

Kansalliselle ammattikalastusohjelmalle on määritelty tavoitetila, ydinkysymykset ja toimenpiteet sekä yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet seuraavasti:

TAVOITETILA

Suomessa on kannattava, arvostettu ja elinvoimainen kalastuselinkeino.

Ammattikalastuksen kohteena olevat kalakannat ovat hyvässä tilassa. Ammattikalastus parantaa vesien tilaa poistamalla ravinteita vesistä.

Ammattikalastus tuottaa korkealaatuista kalaa jalostuksen, kaupan ja kuluttajien tarpeisiin siten, että markkinoille tulevan kotimaisen kalan määrä ja arvo kasvaa.

Ydinkysymys 1: Kannattava, arvostettu ja elinvoimainen kalastuselinkeino

Toimenpide 1.1 Ammattikalastajien investointien ja kalastuselinkeinoon kehittämisen ja tukeminen

Toimenpide 1.2 Hylkeiden, merimetson sekä muiden eläinten aiheuttamien vahinkojen vähentäminen

Toimenpide 1.3 Ammattikalastajien vesille pääsyn varmistaminen

Toimenpide 1.4 Ammattikalastusta koskevan lainsäädännön kehittäminen

Toimenpide 1.5 Harmaan kalastuksen estäminen

Toimenpide 1.6 Kalastusalan ulkoisen kuvan parantaminen

Toimenpide 1.7 Tutkimuksen suuntaaminen ja tutkimustiedon hyödyntäminen

Toimenpide 1.8 Uusien ammattikalastajien rekrytoiminen

Ydinkysymys 2: Kalakantojen hyvän tilan säilyttäminen

Toimenpide 2.1 Kestävän kalastuksen edistäminen

Ydinkysymys 3: Luonnonkalan ja ravun hyödyntämisen lisääminen

Toimenpide 3.1 Luonnonkalan ja ravun elintarvikekäytön ja muun käytön edistäminen

Toimenpide 3.2 Nykyisin vajaasti hyödynnettyjen kalalajien käytön edistäminen (poistokalastus)

Vaikuttavuustavoitteet ja seurantaindikaattorit

Kansallisen ammattikalastusohjelman yleisenä vaikuttavuustavoitteena on parantaa ammattikalastuksen harjoittamisen edellytyksiä. Ohjelmaa toteuttamalla edistetään kalan luonnontuotannon hyödyntämistä ja kotimaisen kalan tarjontaa Suomessa. Määrälliset tavoitteet ovat:

- Päätoimisten ammattikalastajien lukumäärä on vähintään 1 000 ammattikalastajan tasolla, josta 300 sisävesialueella,
- Ammattikalastuksen kannattavuus paranee (erillinen seuranta, useita indikaattoreita)
- Merialueen ammattikalastussaaliin määrä ja arvo kasvaa (tavoitetasot: vähintään 100 000 tonnia, josta rannikkokalastus 3 500 tonnia ja arvo vähintään 25 miljoonaa euroa, josta rannikkokalastus 6,5 miljoonaa euroa),
- Sisävesialueen ammattikalastussaaliin määrä ja arvo kasvaa (tavoitetasot: vähintään 6 000 tonnia ja arvo vähintään 8 miljoonaa euroa),
- Kotimaisen luonnonkalan kaupallinen tarjonta ja kulutus Suomessa kääntyy kasvuun, ja
- Nykyisin vajaasti hyödynnettyjen kalalajien saalis kasvaa 10 000 tonniin.

1 Johdanto

Maa- ja metsätaloustuotannossa kalastuksen saalismäärä on noussut vuoden 1920 noin 20 miljoonasta tonnista nykyiseen lähes 100 miljoonaan tonniin. Kalan globaali kysyntä kasvaa edelleen.

Suomessa on vesistöisyyden ansiosta hyvät luontaiset edellytykset ammattikalastukselle. Suomen ammattikalastuksen saalis on noussut 1990 –luvun alussa nykyiselle runsaalle 100 miljoonan kilon tasolle. Ammattikalastusta harjoittavien lukumäärä on kuitenkin tasaisesti vähentynyt 1980 -luvun puolivälin jälkeen.

Kansallisen ammattikalastusohjelman tavoitteena on varmistaa alan säilyminen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväksi elinkeinoksi ja muodostaa kalastusalan osapuolten kesken yhteinen tahtotila ja näkemys alan kehittämiseksi. Ammattikalastusohjelma täydentää vuosille 2007 – 2013 tehtyä Suomen elinkeinokalatalouden strategiasuunnitelmaa ja sitä toteuttavaa toimintaohjelmaa.

Ammattikalastusohjelmaa on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettamassa ammattikalastuksen kehittämissuunnitelmassa. Kehittämissuunnitelman puheenjohtajana ja sihteerinä ovat toimineet maa- ja metsätalousministeriön edustajat. Kalastusjärjestöistä Kalatalouden Keskusliitto, Suomen sisävesiammattikalastajat, Suomen Ammattikalastajaliitto ja Lapin Kalatalouskeskus ovat olleet edustettuina. Lisäksi ryhmässä on ollut edustajia Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta sekä Etelä-Savon ja Pohjanmaan ELY-keskuksista. Ryhmään on lisäksi kuulunut seitsemän ammattikalastajaa.

2 Ammattikalastuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Ammattikalastus perustuu uusiutuvan luonnonvaran hyödyntämiseen tarjoamalla luonnonkalaa kalanjalostusteollisuudelle, kalakaupalle ja suoraan kuluttajille. Ammattikalastus luo työllisyyttä ja ylläpitää yhdyskuntarakenteita ja palveluja erityisesti syrjäisillä alueilla, joilla työpaikkojen luominen on vaikeaa. Ammattikalastus tuottaa elintarvikkeita, jotka ovat koko väestön hankittavissa ja joilla on monia hyödyllisiä terveysvaikutuksia. Kalastuselinkeino muodostaa tärkeän osan Suomen elintarvikehuollon turvaamisessa.

Kotimainen elintarvikekalan tuotanto korvaa tuontia, joten toiminnan vaikutus kauppataseeseen on positiivinen. Ammattikalastus on kotimaan markkinoita palvelevaa lähituotantoa, jossa jakelun ja varastoinnin aiheuttama ekologinen jalanjälki on pieni.

Ammattikalastus tuottaa kalan lisäksi myös vesienhoitopalveluja. Erityisesti vajaahyödynnettyjä kalalajeja voidaan kalastaa ravinteiden poistamiseksi vesistöistä. Tällä hetkellä suomalaisten ammattikalastajien Itämerestä pyytämän saaliin mukana merestä poistuu fosforia vuosittain runsaat 500 tonnia. Määrä vastaa runsasta kolmasosaa Suomen maataloudesta Itämereen tulevasta vuosittaisesta fosforikuormituksesta.

3 Ammattikalastuksen kehitys ja nykytila

3.1 Kehitys Suomessa

Merikalastus

Merialueella harjoitettava ammattikalastus on 2000 –luvulla kokenut rakennemuutoksen. Rakennemuutos koski sekä avomerena että rannikon kalastusta.

Vuosina 2001 – 2005 silakan kiintiötä Pohjanlahdella pienennettiin merkittävästi. Tämän seurauksena avomerikalastusta jouduttiin voimakkaasti rajoittamaan ja eräitä troolialuksia romutettiin julkisella tuella. Samoina vuosina eräät yritykset tehostivat toimintaansa ja hankkivat RSW – tankkialuksia, joiden kalastusteho oli huomattavasti vanhoja troolareita suurempi. Tankkialusten kalan jäähdystekniikka mahdollisti samalla saaliskalan laadun parantamisen. Vuosina 2006 – 2009 silakka- ja kilohailisaaliit nousivat huomattavasti ja niiden markkinatilanne parani. Silakkiintiöt olivat riittäviä, mutta kilohailikiintiö muodosti rajoittavan tekijän Itämeren pääaltaalla.

Silakan ja kilohailin troolisaaliin käytössä on myös tapahtunut rakenteellinen muutos. Parikymmentä vuotta sitten pääosa saaliista käytettiin kotimaassa. Nykyisin saaliin elintarvikekäyttö ja myös muu käyttö on kasvavassa määrin ulkomailla. Silakkaa ja kilohailia viedään Venäjälle ja Ukrainaan ruokakalaksi sekä Tanskaan kalajauhotuotantoon. Suomessa turkistarhat käyttävät pääosan saaliista, mutta silakan käyttö suomalaisten ruokakalana on 1980-luvulta lähtien jatkuvasti vähentynyt.

EU päätti vuonna 2004 lopettaa avomerellä harjoitettavan ajoverkkokalastuksen. Päätöksen mukaan ajoverkkokalastukseen osallistuvien alusten lukumäärät vähennettiin asteittain vuosina 2005 – 2007. Vuoden 2008 alusta ajoverkkokalastus tuli kokonaan kielletyksi, ml. silakan ja siian perinteinen ajoverkkokalastus. Tämän johdosta lohen avomerikalastukseen osallistuneiden kalastusalusten lukumäärä väheni sekä Suomessa että muissa jäsenvaltioissa. Eräät lohen ajoverkkoja käyttäneet kalastusalukset jatkavat toimintaansa turskan pyynnissä ja mahdollisesti lohen siimapyyntissä. Lohen ajoverkkokalastukseen erikoistuneet kalastusalusten omistajat saivat vuonna 2009 tukea alustensa pysyväksi poistamiseksi kalastuskäytöstä.

Rannikkokalastuksen osalta tärkein muutostekijä on ollut hyljepopulaatioiden runsastuminen. Erietyisesti harmaahylje on 1990 –luvun puolivälistä runsastunut merkittävästi, ja se on nykyään merkittävä saalistaja Itämeren ekosysteemissä. Hylkeet aiheuttavat rannikkokalastukselle suuria vahinkoja. Vahingot ilmenevät saalimenetyksinä, pyydysvahinkoina, kustannusten nousuna ja epäsuorina vahinkoina. Hylkeet aiheuttavat epäsuoria vahinkoja syömällä suuria määriä arvokkaita kaloja ja hajaannuttamalla kalaparvia. Hylkeiden vaikutuksesta rannikkokalastuksen tulot vähenivät ja monet ammattikalastajat joutuivat lopettamaan kalastuksen.

Rannikkokalastuksessa on jouduttu etsimään keinoja perinteisten pyydysten (rysät, pesät ja verkot) korvaamiseksi pyydyksillä, jotka suojaavat paremmin hylkeiden aiheuttamilta vahingoilta. Ruotsissa kehitetty hylkeenkestävä isorysä on antanut mahdollisuuden lohen ja siian rysäkalastuksen jatkamiseen. Ponttoniryssä on myös kehitetty suomukalojen pyyntiin. Tässä tilanteessa on voitu myöntää EU:n osaksi rahoittamaa tukea hylkeenkestävien ja valikoivien pyydysten hankintaan sekä niiden kehittämiseen ja muuhun hyljetorjuntaan liittyvään kehitystyöhön. Lisäksi vuosilta 2000 ja 2001 maksettiin kertaluonteisia korvauksia hylkeiden aiheuttamista vahingoista sekä vuodesta 2008 alkaen vuosittain sietopalkkioita sekä investointeihin liittyvää lisäpalkkiota Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelman periaatteisiin sitoutuneille ammattikalastajille.

Myös merimetsojen voimakas runsastuminen 2000–luvulla on aiheuttanut vahinkoa ammattikalastukselle. Merimetsojen ravinnonkäytöllä arvioidaan uusimpien selvitysten perusteella olevan huomattava vaikutus rannikon läheisten kalakantojen tilaan ja siten myös ammattikalastuksen harjoittamisen edellytyksiin. Kuha ja ahven muodostavat merkittävän osan merimetsojen ravinnosta. Sel-

vitusten mukaan merimetsot syövät enemmän kuhaa ja ahventa kuin mitä ammattikalastajat saavat niitä saaliiksi.

Lohenkalastuksen rajoitukset rannikolla ovat myös 1980 –luvun puolivälistä vaikeuttaneet rannikkokalastusta. Vuosina 2005 – 2007 kalastuskieltoja väljennettiin siten, että lohen valikoivaa pyyntiä voitiin harjoittaa alkukesällä yleiskiellon aikana. Kesällä 2008 sovellettiin uudestaan tiukentuneita rajoituksia Pohjanlahden lohenkalastuksessa. Lohen ja siian rinnalla ahvenen ja kuhan pyynti ja jalostaminen fileiksi ovat saaneet tärkeän aseman. Lohen, siian ja kuhan pyyntimäärät ovat pienentyneet pyyntirajoitusten ja hyljeongelman takia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ainoastaan ahvenen pyyntimäärät ovat nousseet.

Suomen ammattikalastajien lukumäärä merialueella on ollut tasaisessa laskussa aina 1980-luvun puolivälistä lähtien. Vähintään 15 % tuloistaan kalastuksesta saavien ammattikalastajien lukumäärä on merialueella vähentynyt noin 750 kalastajaan.

Ammattikalastajien lukumäärän väheneminen johtuu sekä alan ongelmista että alhaisesta nuorten rekrytoitumisesta kalastuselinkeinoon. Vähäinen rekrytoituminen on myös johtunut yhteiskunnan muiden alojen vetovoimasta ja nuorten muuttamisesta opiskelukaupunkeihin. Ammattikalastajien vähenemisen lisäksi myös heidän keski-ikänsä on noussut. Kehitys on siten noudattanut alkutuotannon sekä väestön ikääntymisen yleisiä trendejä, joskin alkutuotannon muita aloja voimakkaammin.

Sisävesikalastus

Ammattikalastus sisävesillä ei ole kokenut vastaavaa murrosta kuin merialueella. Sisävesien päätoimisten ammattikalastajien määrä on vakiintunut ja jopa hienoisesti noussut 2000-luvulla. Sisävesikalastuksen keskeisimpinä ongelmina ovat vaikeudet vesialueiden saamisessa ammattikalastuksen käyttöön, tuotantokustannusten nousu, tuotantorakenteen hajautuneisuus ja pääasiassa luonnonolosuhteista seuraavat vaihtelut saaliissa ja siitä johtuva kalan epätasainen tarjonta.

Sisävesikalastuksen edellytyksiä on kehitetty mm. rakentamalla määrätietoisesti vientikanavaa järvikalalle sekä ottamalla käyttöön laatujärjestelmä kalan laadun varmistamiseksi. Sisävesialueella on suunnitteilla ja rakennettu alueellisia kalan käsittelypisteitä, joissa voidaan mm. irtopakastaa kalaa vientiin ja kotimarkkinoille. Kalastajien yhteistyö on kehittynyt suotuisasti 2000-luvulla, mikä on osaltaan edistänyt osaamisen ja teknisten innovaatioiden leviämistä. Myös rapukantojen vahvistuminen on tietyillä alueilla parantanut ammattikalastuksen edellytyksiä.

Vesille pääsy ammattikalastuksen yhteinen haaste

Ammattikalastuksen harjoittaminen edellyttää pääsyä kalavesille. Suomen talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla meressä on jokaisella Suomessa vakinaisesti asuvalla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella oikeus harjoittaa kalastusta. Suomen talousvyöhykkeellä voivat myös toimia EU:n jäsenvaltioiden alukset, joilla on kalastuksen kohteena olevaan kalakantaan kuuluva kiintiö. Suomalaisilla kalastusaluksilla on vastaavasti pääsy muiden Itämeren EU:n jäsenvaltioiden talousvyöhykkeille. Lisäksi suomalaisilla ja ruotsalaisilla kalastusaluksilla on pääsy toistensa aluevesille aina neljään merimailiin perusviivasta laskettuna.

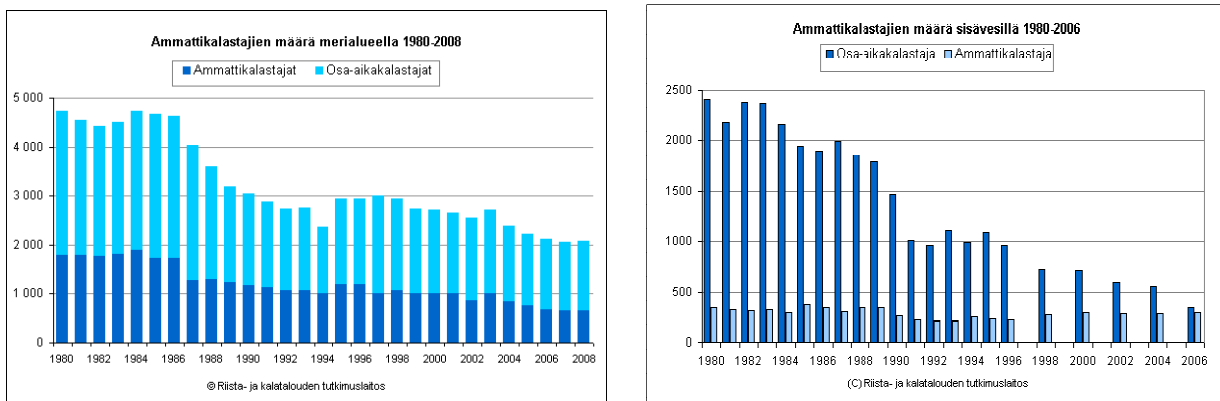
Ammattikalastuksen harjoittaminen kylänrajan sisäpuolella olevilla vesillä ja sisävesillä edellyttää vesien omistusta tai vuokrausta tai kalastusoikeuden haltijalta saatavaa lupaa. Silakan, kilohailin, muikun tai kuoreen pyyntiä on kotikunnassa asuvalla kuitenkin oikeus harjoittaa kunnassa kylänrajan sisäpuolella olevilla vesialueilla, jotka sijaitsevat ulkosaaristossa tai aavaa selkää vasten.

Näiden kalastuslain ja EU:n yhteisen kalastuspolitiikan perussäännösten mukaisesti ammattikalastajien tulee joko toimia talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla tai kalastaa omistamillaan vesillä, vuokrata kalastusoikeus tai saada kalastuslupa muilta. Järjestelmä toimii monella alueella moitteettomasti ja ammattikalastajilla on mahdollisuus saada riittävät pyyntialueet käyttöönsä.

Eräillä alueilla ammattikalastajilla on kuitenkin merkittäviä ongelmia riittävien kalastusoikeuksien saamisessa. Tilanne on kärjistynyt merialueella sen vuoksi, että hylkeiden aiheuttamat vahingot ovat joko tehneet kalastuksen perinteisillä apajilla kannattamattomaksi tai johtaneet kalojen siirtymiseen muille vesialueille. Tässä tilanteessa ammattikalastajilla on ollut vaikeuksia saada kalastusoikeuksia uusille alueille. Myös vesienomistuksen pirstoutuneisuus ja järjestäytymättömyys sekä muut vesien käyttömuodot ovat vaikeuttaneet kalastusta ja kalastusoikeuksien saantia.

Ammattikalastajien lukumäärät ja saaliit

Maa- ja metsätalousministeriö ylläpitää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa sekä ammattikalastajien määriä että ammattikalastuksen merisaaliita koskevia rekistereitä. Sisävesien saalistiedot perustuvat Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tekemiin kyselyihin.

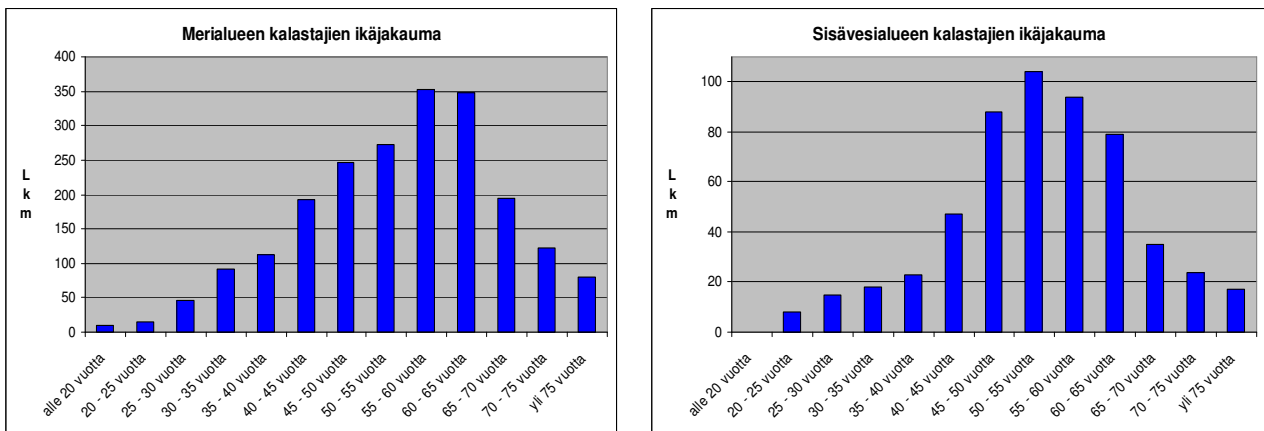

Kuva 1. Suomen ammattikalastajien lukumäärät merialueella ja sisävesillä (Lähde: RKTL).

Rekisterissä olevat kalastajat on kalastuslain 6 a §:n mukaisesti kalastuksesta saatujen tulojen perusteella jaoteltu eri ryhmiin (taulukko sisältää myös Ahvenanmaan kalastajat).

Ammattikalastajat	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ryhmä 1, >30%	1057	1004	1006	856	843	748	630	602	662	664	596
Ryhmä 2, 15-30%	177	143	140	142	113	260	102	104	100	113	110
Yhteensä, ryhmät 1 ja 2	1234	1147	1146	998	956	1008	732	706	762	777	706
Ryhmä 3, <15%	1546	1562	1513	1560	1541	1386	1478	1504	1312	1388	1445
Yhteensä, merialue	2780	2709	2659	2558	2497	2394	2210	2210	2074	2165	2151
Ryhmä 4, sisävesi >30%	193	205	224	240	256	248	260	264	259	260	265
Muut sisävesikalastajat	188	199	212	246	264	280	286	292	295	302	306
Yhteensä, sisävesialue	381	404	436	486	520	528	546	556	554	562	571
Yhteensä, kaikki	3161	3113	3095	3044	3017	2922	2756	2766	2628	2727	2722

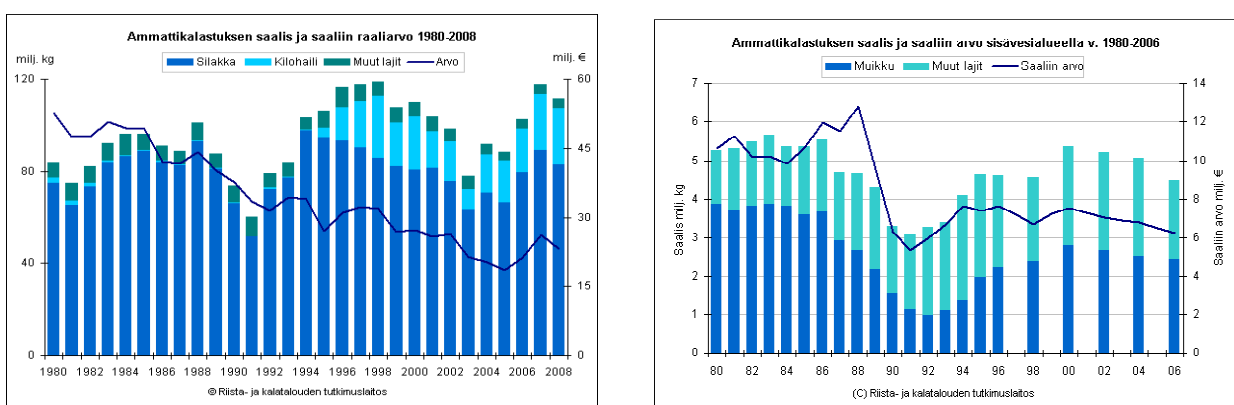
Ammattikalastajien keski-ikä on noussut ja suurimmat ikäluokat ovat 45 – 65 vuoden ikäiset kalastajat. Ammattikalastajien lukumäärän ylläpitäminen edellyttäisi merkittävää uusrekrytointia korvaamaan vanhempien ikäryhmien eläkkeelle jäämistä tulevina vuosina.

Kuva 2. Suomen rekisteröityjen kalastajien ikäjakauma meri- ja sisävesialueilla elokuussa 2008.

Ammattikalastuksen kokonaissaaliit ovat merialueella kalastajien lukumäärän vähenemisestä huolimatta säilyneet vakiintuneella runsaan 100 miljoonan kilon tasolla. Tämä kertoo alan tuottavuuden kasvusta, jota selittää pyyntimenetelmien kehittyminen ja elinkeinon keskittyminen harvempiin, mutta ammattimaisempiin yrityksiin. Kokonaissaaliiden vaihtelut ovat pääosin johtuneet silakka- ja kilohailisaaliiden vaihteluista. Muiden kalalajien yhteenlaskettu saalis on viime vuosina ollut vähenevä, kuten myös kokonaissaaliin arvo. Vuosina 2006 ja 2007 sekä kokonaissaaliin määrä että arvo kääntyivät kasvuun lähinnä suurempien silakka- ja kilohailisaaliiden johdosta. Vuonna 2008 määrä ja arvo alenivat hieman edellisvuoden korkealta tasolta. Vuonna 2009 kokonaissaaliit olivat suurempien silakka- ja kilohailisaaliiden ansiosta jälleen samalla tasolla kuin vuonna 2007.

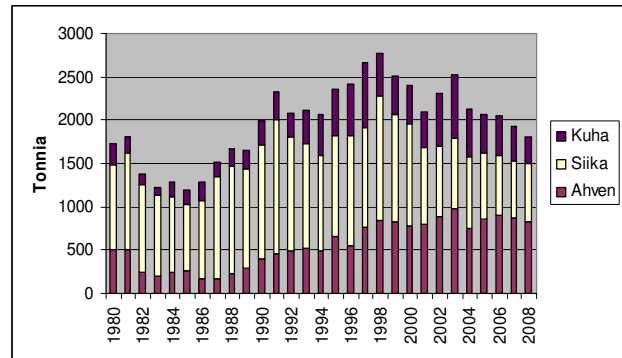
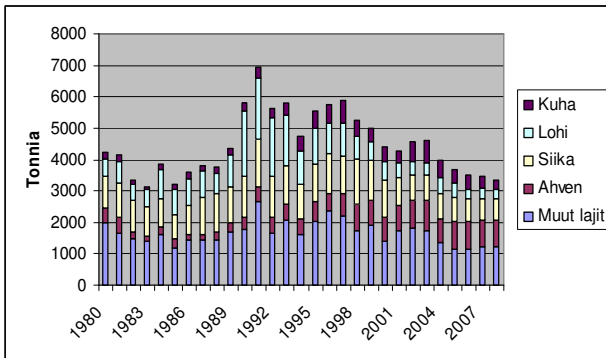
Sisävesillä muikku muodostaa karkeasti puolet kokonaissaaliista ja muikkukantojen vaihtelut ovat siten myös vaikuttaneet kokonaissaaliisiin, jotka ovat vaihdelleet neljän miljoonan kilon tuntumassa. Saaliin arvo on vakiintunut noin seitsemään miljoonaan euroon.

Kuva 3. Ammattikalastuksen saaliin ja sen arvon kehitys merialueella ja sisävesillä (Lähde: RKTL).

Määrältään ylivoimaisesti tärkeimmät saalislajit merialueen ja sisävesien ammattikalastuksessa ovat pienet pelagiset kalalajit silakka, kilohaili ja muikku. Vain ahven ylittää näiden lajien lisäksi miljoonan kilon saalisrajan. Arvoltaan tärkeimpiä saaliskaloja järjestyksessä olivat vuosien 2008 (meri) ja 2006 (sisävedet) saaliissa silakka, muikku, kilohaili, siika, kuha, ahven, turska ja lohi. Eri lajien

alueellinen merkitys vaihtelee suuresti. Kaikkien näiden lajien saalisarvo on vähintään miljoona euroa. Silakka on sekä määrältään että arvoltaan ylivoimaisesti tärkein saalislaji.

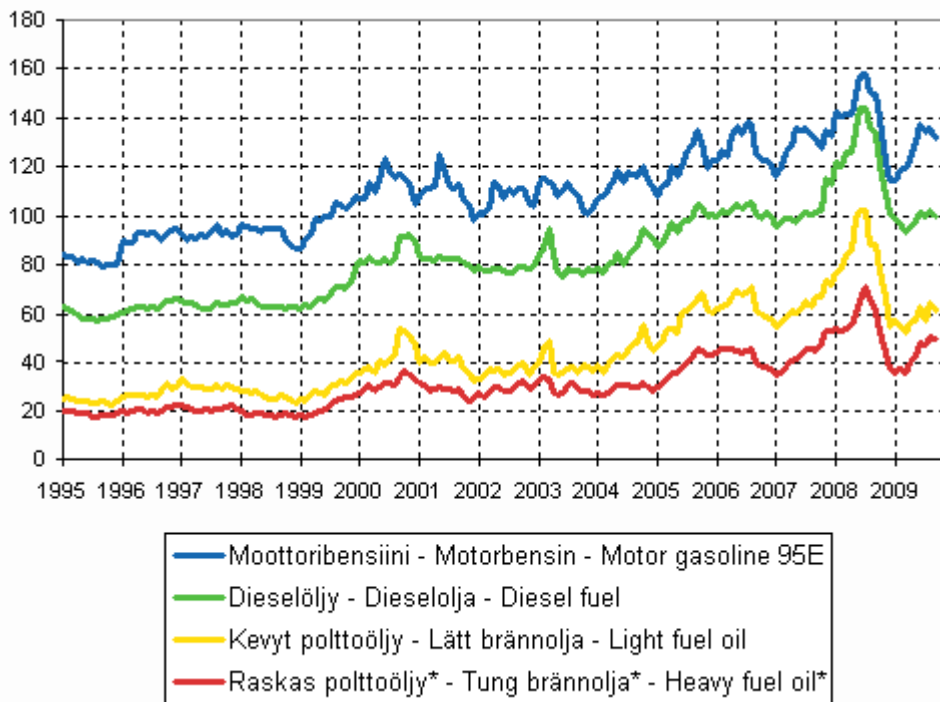

Kuva 4. Ammattikalastuksen saaliin kehitys merialueella ilman silakkaa, kilohailia ja turskaa (Lähde: RKTL). Kuvat osoittavat rannikkokalastuksen alenevan saaliskehityksen vuoden 1997 jälkeen ja siitä poikkeavan ahvenen saalismäärän lisäyksen.

Merialue 2008	Saalis 1000 kg	Arvo 1 000 €	Sisävedet 2006	Saalis 1000 kg	Arvo 1 000 €
Silakka	83 137	11 874	Muikku	2 468	4 394
Kilohaili	24 254	2 957	Siika	177	543
Siika	669	2 588	Ahven	343	415
Turska	830	1 354	Kuha	113	382
Kuha	308	1 272	Hauki	143	147
Lohi	312	1 112	Made	27	85
Ahven	826	1 046	Särki	502	75
Taimen	77	229	Lahna	220	75
Hauki	173	171	Muu	329	49
Muikku	107	153	Kuore	157	47
Made	36	144	Taimen	14	45
Lahna	313	72	Lohi	5	19
Kirjolohi	15	35	Yhteensä	4 498	6 276
Särki	226	33			
Kampela	10	23			
Muut	122	20			
Kuore	135	18			
Säyne	30	5			
Yhteensä	111 581	23 105			

Taulukko 1. Ammattikalastuksen saalislajien määrät ja arvot meri- ja sisävesialueella (Lähde: RKTL).

Polttoaineen osuus ammattikalastuksen kustannusrakenteesta on suuri. Tämä korostuu troolikalastuksessa. Erityisesti 2000 -luvulla tapahtunut polttoainehintojen merkittävä nousu on osaltaan heikentänyt ammattikalastuksen kannattavuutta. Polttoaineiden hinnat saavuttivat syksyllä 2008 ennätystason, jonka jälkeen hinnat ovat oleellisesti alentuneet. Polttoaine muodostaa kuitenkin edelleen troolikalastuksen suurimman kustannuserän.

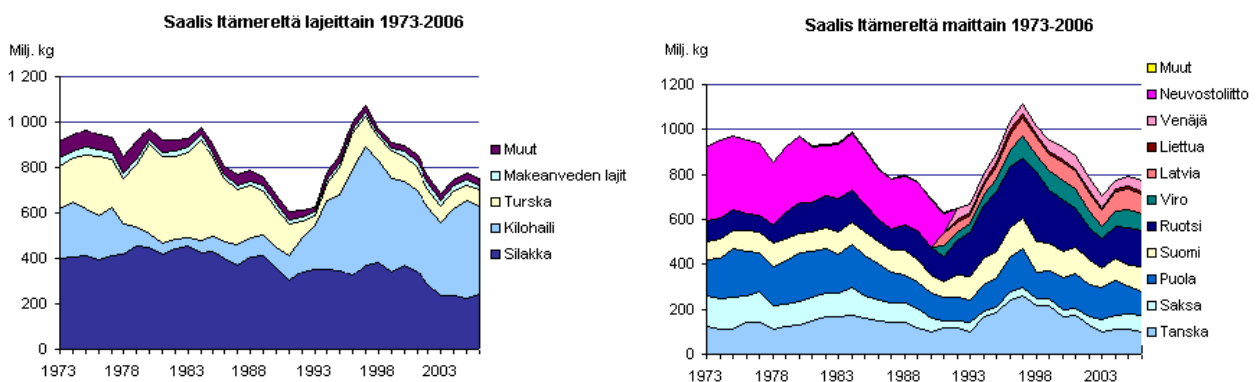

Kuva 5. Eräiden polttoaineiden hintojen kehitys 1995 – 2009 (Lähde: Öljy- ja Kaasualan keskusliitto ry).

3.2 Kehitys lähialueella

Ammattikalastuksen kehitys muissa Itämeren valtioissa on noudattanut Suomessakin havaittuja trendejä. Keskeisin niistä on ammattikalastajien lukumäärien väheneminen. Tästä huolimatta Itämeren kokonaissaalis on säilynyt noin 800 000 tonnin tasolla. Valtaosa saaliista koostuu kilohailista, silakasta ja turskasta.

Tanskassa, Ruotsissa ja Virossa on 2000 –luvulla otettu käyttöön eräitä kalalajeja koskevia alus/kalastajakohtaisia kiintiöitä. Kiintiöjärjestelmiä sovelletaan erityisesti pelagisten kalakantojen kalastuksessa. Niiden pääimmäisenä tavoitteena on mahdollistaa kalastuslaivaston rakennemuutos ja lisätä kalastusyrittysten suunnittelu- ja kehitysmahdollisuuksia sekä vähentää julkisen vallan puutumista kalastustoimintaan. Lisäksi kalastusalusten lukumäärää on julkisella tuella vähennetty.

Kuva 6. Saalis Itämerellä kalalajeittain ja maittain vuosina 1973 – 2006 (Lähde: RKTL).

3.3 Ammattikalastus, kalakannat ja ympäristö

Suomalaisten ammattikalastajien kalastustoiminnan kohteena olevien kalakantojen tila on yleisesti katsoen hyvä. Merialueen kalakannoista Selkämeren silakkakanta on pitkään ollut vahva ja se muodostaa perustan troolialustemme toiminnalle. Itämeren päältäan ja Suomenlahden silakkakannat ovat pitkän vähenemistrendin jälkeen uudelleen vahvistuneet. Itämeren kilohailikanta on pitkään ollut vahva ja itäinen turskakanta on pitkän heikon jakson jälkeen osoittanut elpymisen merkkejä.

Kuha-, ahven- ja muikkukannoissa esiintyy sekä meressä että sisävesissä luontaisia vaihteluja, mutta yleisesti ottaen niiden kannat ovat hyvässä tilassa. Meressä siikakannat ovat saaliiden perusteella pienentyneet, mutta niissäkin esiintyy alueellisia vaihteluja. Siiankalastuksen pyyntiponnistus on vähentynyt lohenkalastuksen rajoitusten ja hyljeongelman seurauksena. Suomen luonnonlohikannat, Tornionjoen ja Simojoen lohikannat, ovat 1990 –luvun puolivälin jälkeen vahvistuneet merkittävästi. Sen sijaan luontaiset taimenkannat ovat heikentyneet entisestään. Siika- ja taimenkannat ovat merkittävässä määrin istutusten vahvistamia.

Ammattikalastus on riippuvainen vesiympäristön hyvästä tilasta. Hyvä vedenlaatu on perusta kalakantojen uudistumiselle ja kalan tuotannolle. Itämeren rehevöityminen on monilla alueilla ollut ammattikalastusta haittaava tekijä. Kalat siirtyvät pois rehevöityneiltä ja likaantuneilta vesiltä, kalojen lajikoostumukset muuttuvat ja pyydykset limoittuvat rehevöityneissä vesissä. Toisaalta ravinteet ovat saattaneet lisätä esim. Selkämeren silakkakannan tuottavuutta. Järvien vedenlaatu on sen sijaan monin paikoin parantunut.

Suomessa harjoitettavalla ammattikalastuksella ei ole mainittavia haitallisia vaikutuksia vesiluontoon. Suomessa ei esim. käytetä raskaita pohjatrooleja, jotka rikkovat pohjia tai vahingoittavat niiden eliöstöjä. Myöskään saatavat sivusaaliit eivät muodosta ongelmaa kyseisille eläinkannoille.

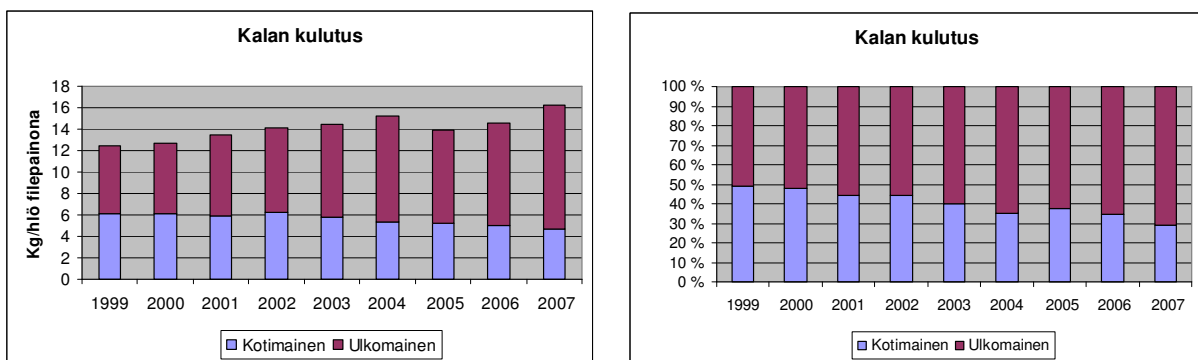
Itämereen kohdistuu uusia haasteita ja tarpeita, jotka vaikuttavat ammattikalastukseen. Merellä kuljetetaan yhä enenevässä määrin öljyä ja muita meriympäristölle vahingollisia aineita. Meren pohjia suunnitellaan käytettävän sekä kaasuputkien että tuulipuistojen alustana. Uusia laivaväyliä rakennetaan, merihiekkaa nostetaan, massoja läjitetään meren pohjille ja alueita varataan luonnonsuojeluun. Samalla ilmasto lämpenee, Itämeri makeutuu, vieraslajit levittäytyvät ja Itämeren ekosysteemien tasapainotilat muuttuvat. Rehevöityminen on Itämeren suurin yksittäinen ongelma. Edellä mainitut tekijät vaikuttavat kalakantoihin ja ammattikalastukseen sekä aiheuttavat kilpailua vesialueiden käytöstä.

Lahna, särki ja muut vajaasti hyödynnetyt kalalajit ovat Suomenlahdella, Saaristomerellä ja Selkämeren rannikkoalueilla sekä eräillä järvillä hyötäneet rehevöitymiskehityksestä. Kyseiset lajit ovat merkittävästi lisääntyneet ja laajentaneet esiintymisalueitaan. Ne haittaavat kalastusta mm. aiheuttamalla lisätyötä, kun ne päätyvät suurina määrinä rysiin tai verkkoihin. On myös vahvistunut epäilyjä siitä, että ne kilpailevat ravinnosta muiden kalalajien kanssa ja ovat mm. aiheuttaneet ahvenen taantumista Lounais-Suomessa. Vajaasti hyödynnetyt lajit muodostavat kuitenkin potentiaalisen resurssin, joiden tehokas kalastus voisi palauttaa vesiekosysteemien tasapainon ja vähentää ravinteita vesistä.

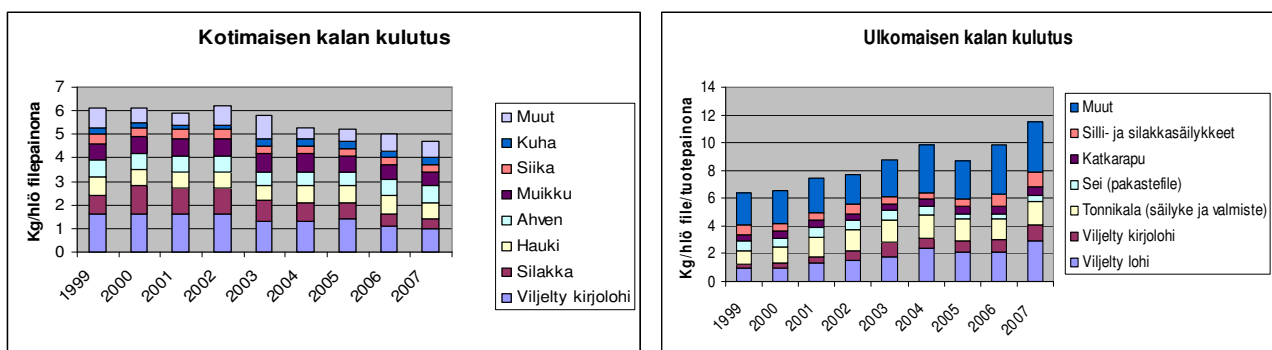
3.4 Suomalaisen ruokakalan markkinatilanne

Elintarvikekalan kokonaismarkkinat Suomessa ovat noin 80 000 tonnia, josta lohikalojen osuus on runsaat 30 000 tonnia. Kalan kulutuksen ja jalostussektorin voimakas kasvu Suomessa EU-jäsenyyden aikana on pohjautunut suurelta osin tuotuun ja viljeltyyn lohikalaan. Samalla Suomessa tuotetun kalan kulutus on vähentynyt. Vähennys koskee sekä pyydettyä että viljeltyä kalaa koko 2000-luvulla, erityisesti silakkaa ja kirjolohta.

Kalan kotimaisen kysynnän arvioidaan pysyvän korkealla tasolla ja kansainvälisesti kalan ja kala-tuotteiden maailmanlaajuinen kysyntä ylittää tarjonnan. Kalanjalostuksen ja –kaupan kotimaisen raaka-aineen saannin turvaaminen ja säilyminen kilpailukykyisenä edellyttää elinvoimaista ja kannattavaa ammattikalastusta ja vesiviljelyelinkeinoja Suomessa. Muutoin riski kalanjalostusteollisuuden siirtymisestä ulkomaille kasvaa oleellisesti.

Kuva 7. Suomalaisen kalan kulutus on 2000 –luvulla lisääntynyt noin 16 kiloon (file- ja tuotepainona) henkilöä kohden vuodessa. Lukuihin sisältyy sekä ammatti-, vapaa-ajan- että kotitarvekalastuksen saalis. Kulutuksesta vähenevä määrä koostuu kotimaisesta kalasta.

Kuva 8. Kotimaisen kalan kulutuksessa kirjolohen ja silakan määrät ovat vähentyneet. Ulkomaisen kalan kulutuksesta enenevä määrä koostuu viljellystä lohesta ja kirjolohesta.

4 Tavoitetila vuonna 2015

TAVOITETILA

Suomessa on kannattava, arvostettu ja elinvoimainen kalastuselinkeino.

Ammattikalastuksen kohteena olevat kalakannat ovat hyvässä tilassa. Ammattikalastus parantaa vesien tilaa poistamalla ravinteita vesistä.

Ammattikalastus tuottaa korkealaatuista kalaa jalostuksen, kaupan ja kuluttajien tarpeisiin siten, että markkinoille tulevan kotimaisen kalan määrä ja arvo kasvaa.

Vaikuttavuustavoitteet

Kansallisen ammattikalastusohjelman yleisenä vaikuttavuustavoitteena on parantaa ammattikalastuksen harjoittamisen edellytyksiä. Edellytysten parantaminen mahdollistaa alan kehittymisen kilpailukykyiseksi, taloudellisesti kannattavaksi ja kestävän käytön periaatteiden mukaisesti toimivaksi elinvoimaiseksi elinkeinoksi, joka on myös osaava toimija viennissä. Samalla yrityksistä kehittyä riittävän vahvoja kestävään markkinoiden ja tuotannon vaihtelusta johtuvat epävarmuudet. Elinkeinoon merkitys kalatuotteiden omavaraisuuden ja Suomen elintarvikehuollon turvaamisessa sekä rannikko- ja sisävesialueiden työllisyyden ylläpitäjänä vahvistuu. Ohjelmaa toteuttamalla edistetään kalan luonnontuotannon hyödyntämistä ja kotimaisen kalan tarjontaa Suomessa. Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan määrällisten indikaattorien avulla.

Vaikuttavuuteen liittyvät määrälliset tavoitteet ja seurantaindikaattorit

- Päätoimisten ammattikalastajien lukumäärä on vähintään 1 000 ammattikalastajan tasolla, josta 300 sisävesialueella,
- Ammattikalastuksen kannattavuus paranee (erillinen seuranta, useita indikaattoreita)
- Merialueen ammattikalastussaaliin määrä ja arvo kasvaa nykytasoltaan (tavoitetasot: vähintään 100 000 tonnia, josta rannikkokalastus 3 500 tonnia ja arvo vähintään 25 miljoonaa euroa, josta rannikkokalastus 6,5 miljoonaa euroa),
- Sisävesialueen ammattikalastussaaliin määrä ja arvo kasvaa (tavoitetasot: vähintään 6 000 tonnia ja arvo vähintään 8 miljoonaa euroa),
- Kotimaisen luonnonkalan kaupallinen tarjonta ja kulutus Suomessa kääntyy kasvuun, ja
- Nykyisin vajaasti hyödynnettyjen kalalajien saalis kasvaa 10 000 tonniin.

5 Ydinkysymykset ja toimenpiteet

Ydinkysymys 1: Kannattava, arvostettu ja elinvoimainen kalastuselinkeino

Toimenpide 1.1 Ammattikalastajien investointien ja kalastuselinkeinoon kehittäminen ja tukeminen

Toteutetaan Suomen elinkeinokalatalouden strategiasuunnitelmaa ja toimintaohjelmaa vuosille 2007 – 2013. Toteutuksessa noudatetaan erityisesti toimintaohjelman suuntaa-antavaa periaatetta alkutuotannon (ammattikalastus ja vesiviljely) turvaamisesta ja kehittämisestä sekä siihen liittyvän logistiikan ja infrastruktuurin kehittämisestä. Tässä yhteydessä arvioidaan erityisesti kalasatamien kehittämistarpeita ja edistetään hankkeita alan kannattavuuden ja tuottavuuden parantamiseksi.

Tavoitteena on neuvotteluissa komission kanssa varmistaa kalastusvakuutusjärjestelmän jatkuvuus. Selvitetään mahdollisuudet järjestelmän laajentamiseksi sisävesille.

Vastuu ja aikataulu: MMM, jatkuva, kalastusvakuutus 2010 - 2011

Toimenpide 1.2 Hylkeiden, merimetson sekä muiden eläinten aiheuttamien vahinkojen vähentäminen

Päivitetään Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelma. Tehostetaan kaikkia toimia, joilla saavutetaan hoitosuunnitelman tavoite pitää hyljekannat sen suuruisina, että hylkeiden aiheuttamat vahingot pysyvät kohtuullisella tasolla kannan elinvoimaisuutta vaarantamatta. Myönnetään joustavasti lupia ammattikalastajien pyydysten läheisyydessä tai pyydyksillä oleskelevien hyljeysilöiden poistamiseksi.

Myönnetään sietopalkkioita ja investointien lisäpalkkioita hylkeenhoitosuunnitelman periaatteisiin sitoutuville ammattikalastajille. Sietopalkkiojärjestelmää arvioidaan osana vuonna 2011 toteutettavaa toimintaohjelman väliarviointia.

Saimaannorpan suojelutoimien toteuttamisessa otetaan huomioon ammattikalastuksen toimintaedellytykset. Kehitetään ammattikalastajien Saimaalla käyttämiä pyydyksiä ja kalastusmenetelmiä siten, että nämä sekä edistävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä että Saimaan norpan suojelua.

Suunnataan kehittämis- ja tutkimusvaroja hylkeiltä suojaavien pyyntimenetelmien ja –välineiden kehittämiseen sekä hylkeiden sivusaaliiksi joutumisen vähentämiseksi ja hylkeiden käyttäytymisen ja ekosysteemivaikutusten ymmärtämiseksi.

Tehdään yhteistyötä muiden Itämeren maiden kanssa hylkeiden aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi.

Huolehditaan kalastuksen edellytyksistä merimetsoa koskevan lainsäädännön, määräysten tai ohjeistuksen muutoshankkeissa. Ylläpidetään maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön välistä koordinaatiota merimetsoa koskevien hankkeiden ja poikkeuslupien soveltamisessa.

Vastuu ja aikataulu: Koko ala, jatkuva prioriteetti

Toimenpide 1.3 Ammattikalastajien vesille pääsyn varmistaminen

Ammattikalastajien vesille pääsyä koskeva kysymys käsitellään osana kalastuslain kokonaisuudistusta.

Edistetään muita kuin lainsäädännöllisiä toimia, joilla ammattikalastajat voivat saada toimintaansa riittävät kalastusoikeudet valtion tai muiden kalastusoikeuden haltijoiden vesille. Toimet kohdistuvat erityisesti alihyödynnettyihin vesialueisiin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset laativat yhteistyössä kalastusoikeuden haltijoiden, maakunnan liittojen, elinkeinon, kalastusalueiden ja tutkimuksen kanssa alueellisen ammattikalastuksen vesienkäyttösuunnitelman. Suunnitelmassa osoitetaan karttapohjalla ammattikalastukseen hyvin soveltuvat alueet siten, että niistä käyvät ilmi myös alueet, joiden kalantuotannon arvioidaan olevan vajaahyödynnetty ja joissa ammattikalastuksen tehostamiselle olisi hyvät edellytykset. Kunkin ELY-keskuksen toimialueen tai vesienhoitoalueen osalta pyritään laatimaan em. suunnitelma vuoden 2010 loppuun mennessä. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa alueelliset ammattikalastuksen vesienkäyttösuunnitelmat.

Metsähallituksen tulosohjauksella huolehditaan siitä, että sen hallinnassa olevat vesialueet ovat lähtökohtaisesti ammattikalastuksen käytettävissä ja että metsähallituksen noudattamat menettelyt ja soveltamat luvat mahdollistavat ammattikalastuksen pitkäjänteisen suunnittelun.

Osana kalastuslain kokonaisuudistusta ja yhteistyössä maanmittauslaitoksen kanssa selvitetään vesienomistusyksiköiden kannustamista yhdistyä suuremmiksi yksiköiksi.

Vastuu ja aikataulu: MMM ja ELY-keskus, osa kalastuslain kokonaisuudistusta, jatkuva, vesienkäyttösuunnitelma 2010

Toimenpide 1.4 Ammattikalastusta koskevan lainsäädännön kehittäminen

Maa- ja metsätalousministeriö vaikuttaa EU:n yhteiseen kalastuspolitiikkaan kuuluvien säädösten valmisteluun ja päätöksentekoon siten, että niissä otettaisiin huomioon Suomen kalastuselinkeinon luonne, tarpeet ja olosuhteet.

Ammattikalastusta koskevaa kansallista kalastuslainsäädäntöä uudistetaan tavoitteena varmistaa kalastuselinkeinon edellytyksiä tukeva säädöskokonaisuus, kattaen mm. kaupallisen kalastuksen määrittelyn ja ammattikalastusta koskevan tiedon keräämisen alan kehittämisedellytysten varmistamiseksi. Huolehditaan siitä, että kalastusrajoitukset täyttävät perustuslain vaatimukset myös kalakantojen vahvistuessa ja että kestävä kalastuksen kannalta perusteettomat rajoitukset poistetaan. Ammattikalastuksen erityisasema otetaan huomioon kalastuksen järjestelyissä.

Pyritään varmistamaan, että taloudellinen yhteys ammattikalastuksen tuotannontekijöiden (alukset ja kiintiöt) ja suomalaisen kalastuselinkeinon kesken säilyy.

Selvitetään hallinnon, tutkimuksen ja elinkeinon kanssa yksikkökohtaisten kiintiöjärjestelmien (IQ/ITQ) soveltamismahdollisuudet.

Kehitetään ammattikalastusta koskevia hallinnollisia menettelyjä siten, että byrokratiaa voidaan vähentää ja menettelyjä yksinkertaistaa. Tarkastelun kohteena on mm. kalastusta koskeva elintarvikelainsäädäntö.

Vastuu ja aikataulu: MMM, jatkuva, ammattikalastajamääritelmä ja IQ/ITQ kalastuslain uudistuksen osana

Toimenpide 1.5 Harmaan kalastuksen estäminen

Varmistetaan kalastuksen valvontajärjestelmän tehokas toiminta ja huolehditaan siitä, että tiedot kalastuksen saaliista ja toiminnasta kirjataan kattavasti rekistereihin ja tilastoihin. Näin pyritään estämään erityisesti harmaasta kalastuksesta johtuvaa polkumyyntiä, laatuongelmia ja yrittäjien välisen kilpailun vääristymistä. Samalla parannetaan tietopohjaa kalastusalan todellisesta laajuudesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä. Myös kalastusta koskevan elintarvikelainsäädännön noudattamisen valvontaa pyritään tehostamaan ja siten estää harmaata kalastusta.

Vastuu ja aikataulu: Koko ala, jatkuva, erityisarviointi kalastuslain uudistuksen yhteydessä

Toimenpide 1.6 Kalastusalan ulkoisen kuvan parantaminen

Välitetään tietoa ammattikalastuksesta seuraavien lähtökohtien perusteella:

- ammattikalastus on kannattava ja nykyaikainen elinkeino, joka toimii ilman suoria tuotantotukia,
- ammattikalastus toimii kestävän käytön periaatteen mukaisesti ja tarjoaa ympäristöystävällisesti tuotettua kalaa, jonka ekologinen jalanjälki on pieni,
- kotimainen kala on lähiruokaa ja terveellinen elintarvike,
- ammattikalastuksen hyödyntämät kalakannat ovat Suomessa hyvässä tilassa, ja
- ammattikalastus poistaa ravinteita vesistä

Vastuu ja aikataulu: Koko ala, jatkuva

Toimenpide 1.7 Tutkimuksen suuntaaminen ja tutkimustiedon hyödyntäminen

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulosohejauksessa painotetaan ammattikalastuksen kohteena olevien kalakantojen arviointia ja kalastuselinkeinon tarpeita koskevaa tutkimus- ja selvitystyötä.

Kalastuselinkeinoa koskevan päätöksenteon perusteena käytetään parasta mahdollista tutkimus- ja selvitystietoa. Uusi tieto jaetaan tehokkaasti ammattikalastajien hyödynnettäväksi ja hallinnon ja neuvonnan käyttöön.

Ammattikalastuksen kehittämisryhmä seuraa sektorin tilaa ja kehittymistä sekä tunnistaa tutkimus- ja kehittämistarpeiden painopistealueita.

Vastuu ja aikataulu: MMM, ELY-keskus, RKTL ja alan järjestöt, jatkuva

Toimenpide 1.8 Uusien ammattikalastajien rekrytoiminen

Toteutetaan mestari-kisällihanketta ja vakiinnutetaan tarvittaessa hanke osaksi kalastusalan koulutusjärjestelmää.

Selvitetään keinoja, joilla ammattikalastuksen aloittamiskynnystä voidaan madaltaa.

Vastuu ja aikataulu: MMM, ELY-keskus ja alan järjestöt 2010 - 2011

Ydinkysymys 2: Kalakantojen hyvän tilan säilyttäminen

Toimenpide 2.1 Kestävän kalastuksen edistäminen

EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteena on varmistaa talouden, ympäristön ja sosiaalisten tekijöiden osalta kestävä elollisten vesiluonnonvarojen hyödyntäminen. Yhteinen kalastuspolitiikka on jäsenvaltioita suoraan velvoittava.

Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu Suomen kalastuselinkeinoa ja kalakantojen säilyttämistoi- mia koskevien EU:n yhteiseen kalastuspolitiikkaan kuuluvien säädösten valmisteluun ja päätöksente- koon siten, että Suomen kannanottojen lähtökohtana on kestävä kalastuksen varmistaminen ja kalakantojen hyvän tilan saavuttaminen tai säilyttäminen. Lisäksi otetaan huomioon kalastuksen mahdolliset ekosysteemivaikutukset. Näitä lähtökohtia noudatetaan myös valmisteltaessa kansallisia ammattikalastusta koskevia säännöksiä ja päätöksiä.

Julkisen vallan puuttumista ammattikalastuksen harjoittamiseen minimoidaan kestävä kalastuksen kannalta tarpeellisiin kalakantojen säilyttämistoimenpiteisiin. Perustuslain suhteellisuusvaatimus muodostaa perusedellytyksen rajoitusten asettamiselle.

Edistetään valikoivia kalastusmenetelmiä nuorten kalojen suojelemiseksi.

Huolehditaan yleisen kalatalousedun valvonnasta siten, että vesien tila ja käyttö sekä vesirakenta- minen eivät heikentäisi kalakantojen säilyttämistä ja lisääntymistä ja että muutostilanteissa ryhdy- tään lainsäädännön edellyttämiin kompensoiviin toimiin.

Vastuu ja aikataulu: MMM, ELY-keskus, jatkuva

Ydinkysymys 3: Luonnonkalan ja ravun hyödyntämisen lisääminen

Toimenpide 3.1 Luonnonkalan ja ravun elintarvikekäytön ja muun käytön edistäminen

Edistetään suomalaisen luonnonkalan ja ravun kulutusta Suomessa. Pyritään turvaamaan kalan ja ravun vientiedellytykset.

Edistetään kotimaisen kalan tarjonnan lisäämistä ja siten elintarvikkeiden huoltovarmuutta Suomes- sa.

Etsitään silakalle ja kilohailille uusia kannattavia hyödyntämistapoja elintarvikkeena, rehuna tai muuna raaka-aineena. Selvitetään kalajauhotehtaan perustamisen edellytyksiä Suomessa.

Pyritään varmistamaan, että kalan vierasaineita koskeva EU-lainsäädäntö mahdollistaa Itämeren alueelta pyydetävän kalan käytön elintarvikkeeksi ja rehuksi ottaen huomioon kalan syönnin terveyttä edistävät vaikutukset.

Vastuu ja aikataulu: MMM, koko ala, jatkuva prioriteetti

Toimenpide 3.2 Nykyisin vajaasti hyödynnettyjen kalalajien käytön edistäminen (poistokalastus)

Ryhdytään toimenpiteisiin ammattikalastajien toteuttaman vajaasti hyödynnettyjen kalalajien (mm. lahna ja särki) poistokalastusjärjestelmän toteuttamiseksi. Järjestelmällä pyritään poistamaan vesistöistä ravinteita harventamalla ylitiheitä särkikalakantoja. Edistetään nykyisin hyödyntämättömän kalasaaliin käyttöä elintarvikkeena, rehu- ja bioenergiatuotannon raaka-aineena tai muuta tarkoitusta varten, erityisesti osana arvokkaampien kalalajien kalastusta.

Huolehditaan poistokalastusjärjestelmän käynnistämisen edellyttämistä selvityksistä ml. mahdollisuudesta ottaa käyttöön ammattikalastajille kohdennettava käynnistystukijärjestelmä. Pyritään vakiinnuttamaan vajaahyödynnetyn kalan käyttö yleiseksi vesistöjen ravinteiden vähentämisyjärjestelmäksi ja vesien kalantuotannon ja virkistysarvon parantamiskeinoksi siten, että se myös parantaa ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä.

Edistetään silakasta ja kilohailista sekä muusta kalasta tehdyn kalanrehun ja saaliin hyödyntämistä osana kansallista vesiviljelyohjelmaa 2015.

Vastuu ja aikataulu: MMM, jatkuva prioriteetti, poistokalastuspilotti 2010, vesiviljelyohjelma 2010 - 2015

6 Ohjelman toteuttaminen ja seuranta

Ammattikalastusohjelman ja sen toteuttamisen edistämiseen liittyvät tutkimus- ja kehittämistoimintojen koordinointi ja ohjelman toimenpiteiden toteutumisen seuranta ja vaikuttavuuden arviointi tapahtuu maa- ja metsätalousministeriön nimeämässä ammattikalastuksen kehittämissyöryhmässä. Ryöryhmässä ovat edustettuina kalastuselinkeinon järjestöt, ammattikalastajat, tutkimus ja kalataloushallinto.